

MÁCSÁR GÁBOR

A MAGYAR KARATE MEGHONOSODÁSA

*Eszterházy Károly Katolikus Egyetem, Neveléstudományi Doktori Iskola
Rendőrség Oktatási és Kiképző Központ, Képzésigazgatási Szervek
Rendészeti Szabadidő- és Sportcentrum, Budapest*

A kézirat célja a karate meghonosodásának bemutatása. A fellelhető írásos emlékek, történeti részének áttekintése lehetőséget teremt a valóság megismerésére, ugyanakkor óvatosságra int, hiszen aki az adatot leírta, „akarva-akaratlan” akár tévedhetett is. A félreérthető megfogalmazásokat és az oppozíciót tartalmazó adatok visszaellenőrzését számos interjúval és korabeli beszámolóval kontrolláltuk.

Megvizsgáltuk az előzményeket és a témában fellelhető szakirodalmat. Könyvtáraztunk, olvastunk, elemeztünk, jegyzeteltünk és számos interjút bonyolítottunk le. Tisztáztuk a feltárandó témakörrel kapcsolatos fogalmakat, az értelmező szótár és a szinonima szótár segítségével. A rendelkezésre álló írásos dokumentumokat, újságcikkeket, monográfiákat elemeztük, a kifejezéseket kvantifikáltuk, és százalékos arányokat elemeztük, értékeltük. Ezek abban korlátozottak, hogy csupán a leírt információkra hagyatkoznak, melyek keretei szűk spektrumot fognak át, és olykor a stíluszervezeti elkötelezettség szemüvegén keresztül rögzítették az információkat. Törekedtünk az adatok objektív feldolgozására, az ellentmondásos adatok és ködös megfogalmazások kiszűrésére, az összefüggések elemzéssel és észszerű logikával történő feloldására. A kapott eredményeket úgy kontrolláltuk, hogy a korabeli eseményeket és interjúkat párhuzamba állítottuk és ellenőriztük. A fellelhető anyagok áttanulmányozását, elemzését és értékelését lejegyeztük. A feltáró munka kapcsán interjúalanyaim voltak és egyeztetést folytattam: (dr. Udvardy Józsefné) Leishter Éva, Csengeri Pap Zsigmond, Kecskés Sándor, Gyebnár Ferenc, Bíró György, Börzsey Károly, Horvay Sándor, Simon Géza, Polyák József, Szabó Richárd, Vitkó Ferenc, prof. Borbély Attila és Antal János korszakbeszámolója.

A karate hazánkba érkezését megelőző időszak

Napjainkban nehéz elképzelni, hogy milyen vegyes, de főképpen félelemmel és a közéleti tájékozatlansággal átítatott volt a környezet, amelybe a karate sport megérkezett hazánkba. A kommunista pártideológia ellenségesen fogadta a karate sportot. Nehéz szemléltetni a korszak társadalmi hozzáállását az új sportághoz, így a korabeli sajtóorgánumok idézeteiből merítettünk, amely

szemléletesen tükrözik azt a fajta megosztottságot, amellyel átszöve jelent meg a karate. Tekintsük át a korabeli médiumok közléseit, hogy konkrét fogalmunk legyen arról, hogy milyen volt a hatvanas évek végén a karate sport fogadtatása Magyarországon, és mennyi ismerettel rendelkeztek a témában a „szakértők”, a sajtó munkatársai és az emberek. A karate generikus tárgyszóra az Arcanum.hu elektronikus adatbázisa 1698 találatot ad, melyek jó része „elgépelés”, leginkább az „akarata” szónak. A karate szó a magyar sajtóban 1963-ban jelent meg. Innentől tekintettük át a sajtóanyagokat kutatásunk előzményeinek feltárásához. (Az idézetek régies írásmódokat és korabeli leírást tartalmaznak, nem szöveghibák.)

1963/ Ország-Világ 1963. 06. 26./26. szám, japán sportok bemutatója, „támadások elhárítására szolgáló sport a karate” Testedzés Japán módra – hölgyeknek. A Hét 1963. december 22. „Veszélyes hölgy [...] arizonai 15 éves karate oktató [...] pusztá kézzel kettétör egy téglát” (shuto uchi-kiai)

1964/ Magyar Szó 1964. április 21., 11. oldal a nehéztatlétikai híradóban „Novi Sadon (Újvidék) karate klubot alakítanak”

Magyarország 1964. szeptember 06./32 szám 5. oldal: Makai György Harlemről szóló cikkében említi a Fekete Mozlimokat, akik „tanfolyamokon sajátítják el a divatos japán közelharc – technikát, a karatét (A karate mesterei keményre edzett kezük élével ketté tudnak törni egy téglát!”)

1965/ Magyar Szó 1965. március 26./83. szám 10. oldal: „Texas legjobb detektívje egy asszony” című cikkben: „Ezenkívül ismeri a japán karatét is, s ha más nem segít, akkor tenyerének élével vágja nyakszirten ellenfelét”

Magyar Szó 1965. május 30./146. szám 17. oldal. A jugoszláv televízió műsora: Intervízió 16.25 Mi a karate?

Magyarország 1965. 07. 18./29. szám. 14. oldal, „Vallatás Vietnámban” című cikk a „zöldsapkások” kiképzésénél említi, hogy „megismerkednek [...] a judó- és karaté-birkózás szabályaival, a gyilkosság és a gyermekrablás technikáival...”

Ország-Világ 1965. 11. 24./47. szám képriport „Kono, a híres japán karate-szakember Londonba érkezett, s az angol cselgáncs bajnokságon, a Crystal Palace közönsége előtt mutatta be: hogyan lehet egy rúgással kettétörni két egymás mellé tett fadarabot...”

Új látóhatár 1965/6. szám /Figyelő 570. oldal, Büky Barna: James Bond az új regényhős „[...] legfőbb erénye a fizikai erő és ügyesség, [...] a judo és a karate fogásainak beható ismerete.”

1966/ Képes Újság 1966. 10. 01./40. szám, 23. oldal (nő, tobi yoko geri kép) „Karate-nak nevezik a különleges önvédelmi sportot, amit általában eddig csak férfiak gyakoroltak. A felvétel viszont azt bizonyítja, hogy akadnak nők, akik semmitől sem ijednek meg...”

Magyarország 1966. október 09./41. szám, 11. oldal Dél Korea „te-kvan-do, a koreai karate: Napi másfél órán át törnek téglát pusztá kézzel”

Hétfői Hírek 1966 10. évfolyam 1966. 12. 27./52. szám „vegyék jegyzékbe a »hangtalan halál« művészetének klubjait [...], mert azok már veszedelmesen

elszaporodtak! Ezt a különös »művészetet«, amelyet eredeti nevén karate-nak neveznek, Japánból importálták a szigetországba ma már nem kevesebb, mint 150 »klubban« mintegy tízezen tanulják 6 japán »szakoktató« vezetése mellett a mukknélküli gyilkolást.”

A magyar nemzet 1966 novemberi számában azt írták, hogy „[...] Angliában a munkáspártiak kivizsgálják a Karate-klubok működését”.

Esti Hírlap 1966. november 1. kedd, 5. oldalon: „Karate klubok kivizsgálás alatt Londonban”.

1967/ Népsport 1967. március 23. évfolyam 1967. 03. 24. 59. szám: Mi a „karate”?

Válasz: „A karate éppúgy, mint a judo, japán eredetű önvédelmi sportág. Külsőségei, öltözéke hasonlók. Az, amiben eltér tőle, a megengedett védekezési mód. Egyenes mozgásra, ütésre rúgásra épül - Éppen ezért alakult ki az a sablonos vélemény, hogy rendkívül veszélyes. Sportszerű keretek között úgy azonban nem rejt magában nagyobb sérülési veszélyt, mint a többi küzdősport. A karate pusztá kézzel és meztelen lábbal is rendkívüli erejű ütések rúgásokat tesz lehetővé. Nemrég hazánkban is tartottak japán sportemberek karate bemutatót, ennek keretében pusztá tenyérrrel téglákat vágtak ketté és meztelen ököllel tetőcserepeket törtek át. Hazánkban egyelőre nem űzik ezt a sportot.”

A hét 1967/1. 12. évfolyam 1967. 04. 09./15. szám: „A japán rendőrség bevezette tagjai számára a karate kötelező oktatását. Azért volt szükség az önvédelmi harcnak erre az oktatására, mert már a judo ismerete nem látszik elégségesnek, mivel a bűnözők többsége szintén kitűnően alkalmazza ezt a birkózási módot. (Kyodo)”

Magyar Ifjúság 1967. 11. évfolyam 10. 13. 41. szám. A cikk címe: A láthatatlan kéz. Beszélgetés Galla Ferenc főiskolai adjunktussal a judoról és az önvédelemről. „A karate egyébként láthatatlan kezet jelent, láthatatlan fegyvert. Bár művelője fegyvertelen, de a test általános adottságait úgy használja ki a küzdelemben, hogy az ellenfelet képes fizikailag is megsemmisíteni”.

Képes Újság 1967. júliusi 30. számában a karate úgy jelenik meg, mint a „cselgáncs továbbfejlesztése”.

Népszava 1967. március 60. szám: Karate-csapással halál okozásáról ír.

Új Élet 1967. 5 havi 9. szám: olvasói levelek, kérdések rovatban kérdésként felmerül, itt azt írják, rendkívül veszélyes, de sportszerű keretek között úgy nem veszélyesebb, mint a többi sportág.

Az alábbiakban felsorolásra kerül az év és annak cikkei annak érdekében, hogy tartalmának bárki könnyedén utánanézhessen az Arcanum.hu weboldalán.

1968/ 3 cikk: Népsport, 1968. február 12. Hétfő, 24. évfolyam 29. szám, Karate, Élet és Tudomány 1968. 23. évfolyam 39-es szám, „A karate (a cselgáncs egyik változata)”. Esti Hírlap 1968. február 13. évfolyam 1968. 02. 03./29. szám (balogh), Fegyverem az üres kezem... Magyarország 1968. január 7. Kereszty András cikkében: „Karate-késsel csapás”.

1969/ 3 cikk: Magyar Hírlap 1969. szeptember 2. évfolyam 1969. 09. 23. 263. szám: idézet a Der Spiegel magazinból. Háromszék megyei tükör 1969. január 2. évfolyam 1969. 01. 18. 53. szám.

1970/ 1 cikk: Magyar Nemzet 1970. október 26. évfolyam 251. szám: „sportfanatizmus áldozata lett Japánban egy 18 éves diák”.

1971/ 1 cikk: Tükör 1971. 8. évfolyam 16. szám.

1972/ 2 cikk: Magyar Szó 1972. október 29. évfolyam 296. szám: Kilencvenkilencen az „aranyövért”. Magyar Rendőr a Belügyminisztérium képes hetilapja 1972. augusztus 3. Halász Kálmán (kép és szöveg) XXVI. évfolyam 31. szám, Budapest: Ismerkedés a karatéval.

1973/ 7 cikk: New Yorki Magyar Élet: Mi tilos a „munkásparadicsomban”? Népszava - augusztus 25. 198. szám: A kaszkadőr csak a félelemtől fél. Magyar Szó - január 19. 17. szám. Magyar Ifjúság 12. 28. Esti Hírlap - november 30. 281. szám. Népsport - január 28. 23. szám: Betiltották a női focit a Szovjetunióban. Magyar Szó - április 20. 108. szám: Zenta reménységei. Magyar Szó - Filmvilág - 07. 21.

1974/ Semmi találatra nem vezetett a keresés az Arcanum webes felületén. Ez az az időpont, amikor hivatalosan dinamikus a gyakorlatban kezdik terjeszteni (meghonosítani) a karatét a rendelkezésre álló információk szerint Magyarországon a polgári vonatkozásban.

Összegezve elmondható, hogy a kommunista pártállami rendszer minden olyan tevékenységet ellenőrizni kívánt, amely veszélyeztette vagy meggyöngyíthette volna pozícióját. Befolyásérvényesítés céljából egyszerűbb volt félelmet kelteni és elutasítani vagy megtiltani, mint tüzetesebben megvizsgálni annak egészét és értékrendszerét. A politikailag zárt kommunista rendszer nem egyszerűen cenzúrázta a nyugatról érkező információt, hanem teljesen elzárta és elutasította annak valamennyi formáját. A Belügyminisztérium a belső rend és biztonság fenntartása érdekében tiltotta a „kétes”, „támadó jellegű”, „veszélyes” irányultságú mozgásformák terjesztését, holott a judo már az 1920-as évektől jelen volt.

Ebben az időszakban már megjelentek Magyarországon az első olyan személyek, akik pénzkeresési céllal és rendkívül hiányos vagy szinte nulla ismerettel „karate”-oktatóként hirdették magukat, és borsos áron „tanították” verekedni a jelentkezőket. A 70-es évek elején még mindig nagy volt az ellenállás és erős volt a tiltás is, ugyanakkor már minőségi információ is kezdett beáramlani az országba. A tiltás hatásával ellentétesen érvényesült az érdeklődés. Az emberi érdeklődés, a kíváncsiság és az empirián alapuló valódi megismerés azonban megmutatta a valódi értékeit a karaténak. A karate negatív hangvételű, olykor információhiánnyal küzdő sajtója ellenére vagy annak okán az érdeklődés és az információéhség okozta vákuum következtében a közvélemény nagyobb nyitottsággal fogadta a karate sportágat hazánkban, mint a hatalmon lévő politikai vezetés.

Alapfogalmak

Alapító 1. Egy intézményt létesítő (személy), aki egy vállalatot, szervezetet létrehoz, működtetni kezd, annak célját, tevékenységi körét meghatározza. 2. Létesítéshez kapcsolódó [...] szervezet alapításához hozzátartozik, azzal együtt jár.

Alapítás, egy új csoport vagy szervezet létrehozásának folyamata; létrehozás, (meg)alakítás.

Meghonosodik 1. *Egy helyen elterjed*, és idegen mintára bevezetetté válik egy bizonyos szokás, intézmény úgy, hogy az nem látszik többé idegennek. 2. *Egy területen elterjed* a helyi viszonyokhoz szokva egy távoli országból, vidékről származó állat- vagy növényfaj. (Esetünkben a karate hazánkban történő meghonosítása.) 3. *Régies: Idegenként letelepszik* egy helyen; más vidékről, országból származó személy, közösség állandó otthonra talál. Megszokottá, mindennapivá, általánossá teszi. Új divatot, szokást, rendszert, tant honosít meg. (mek.oszk.hu) Az *alapít* szinonimái: megalkot, létrehoz, valóra vált, realizál, megvalósít, véghezvisz, megteremt, alapoz, létesít, épít, konstruál. Az alapító vagy alapítás szó magában foglalja a szervez, létrehoz, felépít és az alakít szavakat.

A honosító vagy **honosítás** kifejezés a *bevezet, divatba hoz, átültet, elterjeszt, elfogadtad, hozzátesz, importál, újít* kifejezésekkel helyettesíthető. A „**meghonosodik**” kifejezés a szinonimaszótár szerint: szokásba jön, ismertté válik, elterjed. (szinonimaszotar.hu)

Aki valamit meghonosít, az szokásba hozza, betelepíti, ismertté teszi, vagyis elterjeszti azt. Ha mindezt szervezett formában teszi valaki, akkor megnöveli hatékonyságát a terjesztésnek, tehát valóban „honosít”. Következésképpen a meghonosítás kifejezés szélesebb értelmezése egyben az elterjesztését jelenti az adott mozgásformának, tehát a hivatalos szervezett keretek között végzett hatékony ismeretátadás a honosítás (1. ábra).

A Magyar Karate Meghonosodásának ábrája

Készítette: Mácsár Gábor

Honosodást megelőző időszak		HONOSODÁS (elterjedés kezdete)	A karate robbanásszerű elterjedése hazánkban
Tájékoztatói időszak	Bemutatók, próbaedzések	Terjeszkedés megindulása	Stíluszervezetek alapításának időszaka
Előzmények: hiányos, olykor téves információk	A rendvédelem és a politika érdeklődésének felkeltése Bemutatók: Testnevelési Főiskolán Laktanyákban Főiskolákban - Külföldön élő magyar mesterek hazalátogatásának időszaka 1972-	1974. október 14. Sütő utcai Általános Iskola Az első karatestílus a SHOTOKAN Honosító mesterek: Antal János Hanshi 9. dan Kecskés Sándor Hanshi 7. dan 1974-	1975- Shito-Ryu Wado-Ryu Goju-Ryu Kyokushinkai Kick Box . . .
Információéhség Sajtó és pártpropaganda	Pontosabb információk elérése. Itt még nem volt rendszeres karateoktatás	Az első rendszeres és szervezett karateoktatás elindul	

1. ábra: A magyar karate meghonosodásának ábrája

A karate hazai meghonosítása a szakirodalom tükrében

Az első magyar nyelvű karate könyv: dr. Udvardy József, *Karate* 1980. BM Könyvkiadó (Udvardy, 1980). A szerző 2. danos fekete öves mester 1975-től tartott edzéseket a BM sporttelepen a Budapest IX. kerületi Vágóhid (ma: Fehér Holló utca) utcában 1979-ben bekövetkezett haláláig. A könyvben nem szerepelnek a gyakorlatokat bemutató személyek nevei, azonban sikerült néhányuk azonosítása Simon Géza, dr. Udvardy Józsefné, Horvay Sándor és Csengeri Pap Zsigmond segítségével. Az alábbi személyeket azonosítottuk: (9. o.) dr. Udvardy mestertől balra Szloboda Sándor (1 kyu barna öv) és Réti István (1 kyu barna öv). Borítón Csengeri Pap Zsigmond és Darnai János. A könyvben szereplő további közreműködők, a gyakorlatok bemutatását segítve: dr. Udvardy Józsefné Leishter Éva (az első női magyar karatés, aki a könyv létrejöttét is segítette), Baranyák István és Pető György. Szomorú, hogy Udvardy mester könyvének megjelenését már nem élhette meg. A mester az egyik edzés előtt rosszul lett, szívrohamot kapott, hamar kórházba szállították, de sajnos életét már nem tudták megmenteni. A könyv tartalmát és annak jelentőségeit következő cikkünkben részletezzük.

A következő könyv bemutatása előtt meg kell említeni Tótisz András, Gulyás Péter, *Koncz János* szintén 1980-ban megjelenő *Karate* címet viselő *kiadványát (sárga újság)*, melyet a Sportpropaganda vállalat adott ki azzal a céllal, hogy mind nagyobb körben ismertesse többek között a karate sportot. A füzet röviden, de pontosan ismerteti a karate sportot, azon belül is a shotokan karatét. (Tótisz, Gulyás és Koncz, 1980)

(letölthető: <http://www.garyokakudojo.eu/karate-ujzag-1980>)

A második hazai karatekönyv: Az 1982-ben megjelent a Koncz–Galambos–Kira: *A küzdelem művészete, Karate-sportkarate* címmel. Az összefoglaló áttanulmányozása kapcsán a következőket állapítottuk meg. A sportkarate vonatkozású mű számos hasznos információt közölt, és marketingszempontról is jól felépített eszközrendszerrel alkalmazott. Széles körű tájékoztatást célzó tartalommal kommunikálta a hazánkban fiatal sportágnak mondható karate válfajait. Az alkotók néhány tárgyi tévedése ellenére pozitív összhatást érvényesített, és hozzájárult a küzdőművészetek népszerűsítéséhez. A magyar karate meghonosodásával kapcsolatban is sok adatot tartalmaz, melyek jó része hiteles, azonban nem elég alapos, pontosításra szorul. Ezen a korrekciók a következők: A szakirodalmi beágyazottsága nem elég alapos, ami a szerzők érdemét nem kisebbíti. Ennek első eredménye, hogy tárgyi tévedésként jelentkezik a könyvben, „hogyan a mű az első Magyarországon, magyar nyelven megjelenő karate szakkönyv” (Koncz, Galambos és Kira, 1982. 5.), amely nem helyes, hiszen Udvardy 1980-as monográfiája megelőzi. A következő tárgyi tévedés: „Legkorábban a kyokushin karate ért el Magyarországra. Furkó Kálmán a TF-en kezdett el foglalkozni a sportággal 1970-ben. Még ebben az évben csatlakozott hozzá Adámy István.” (Koncz, Galambos és Kira, 1982. 27.) Ez az időpont az Első magyar szamuráj életrajzi jellegű könyvben 1972. (L. Murányi, 2018) Ekkor még nem volt karateoktatás

a Testnevelési Főiskolán. Ezen adat tisztázása kapcsán interjúalanyaimmal egyeztettem, az 1972-es dátumot valamennyien, külön-külön megerősítették. Más későbbi szakirodalomban is láttam korábbi dátumot, helytelenül. Pl. „A magyarországi kyokushin karate meghonosítása Furkó Kálmánhoz és személyemhez fűződik. 1970-től a Testnevelési Főiskolán dr. Galla Ferenc docens, a magyar Judo Dan Kollégium vezetőjének irányítása alatt mindketten cselgáncsot tanultunk. A judo edzéseken kívül a különböző irodalmak alapján érdeklődésünk a karate felé fordult.” (Adámy, 1985) Valós adat, hogy ők a kyokushinkai alapítói, az is, hogy akkor cselgáncsot tanultak, azonban az időpont azt sugallja, helytelenül, hogy a kezdet, amikor már karatéztek, korábbi, mint 1972. A helyes időpont az 1972, és még ebben az évben Antal János járt a Testnevelési Főiskolán, és tartott edzést is, ahogyan a beszámolójában szerepel több más hely mellett. „Ugyanebben az évben látogatott haza először Mészáros Attila mester is és tartott bemutató edzést a TF-en” (L. Murányi, 2018) – tény azonban, hogy rendszeres karateoktatás nem volt.

Szintén A küzdelem művészete, Karate-sportkarate könyvben szerepel: „1973-ban látogatott Magyarországra Mészáros Attila a Svéd Karate Szövetség akkori (magyar származású) elnöke, aki Galla Ferenc TF docens jelenlétében övvizsgát tartott és Furkó 3. kyu, és Adámy 5 kyu fokozatot kapott.” Ez az adat kérdéses, ha nem jártak sehová edzeni, és nem volt kitől tanulni, mit tanultak, kiknél fejlődtek, vizsgáztak, továbbá ekkor edzést még mindig nem tartottak.

Az első szervezett Shotokan karatecsoport 1974-ben jött létre a MÉLYÉPTERV SK Deák téri iskolában bérelt tornateremben, Kecskés Sándor és Szegedi János Tamás vezetésével és Antal János karatemester szakmai irányításával. E csoport „felsőfokú önvédelem” fedőnév alatt ismerkedett a karatéval, hónapokig szinte illegálisan. Ezek az adatok helytállóak. Kecskés Sándor elmondta, hogy Koncz János kék öves shotokan karatés volt, amikor felajánlották neki az osztrákok, hogy ha segít az All-stayl katate megalapításában, akkor hamar megkapja a fekete öv 1. dan fokozatot. Ezt Sándorral meg is beszélte. A Karate-sportkarate könyvben ez is hűen szerepel. „Nagyon jó szervező volt Koncz János és én mindenben támogattam az akkori új ötletét. Ha jól tudom, 1979-ben vizsgázott le 1. danra.” (Kecskés, interjú)

1983 karatemonográfiái

A következő szakirodalom 1983-ban dr. Gulyás Péter Karate, az alapoktól a fekete övig. Shotokan stílus című könyve volt. Ez a munka is rendkívül gyakorlatias, pontos adattartalommal bírt. A könyv alkalmas volt és támogatta a tanulókat egészen a fekete övig. Napjainkban kézbe véve is használható, jó metodikai felépítésű, a 80-as években pedig egészen modern pedagógiai anyag volt. „A karate hazánkba a hatvanas évek második felében jutott el. A különböző lapokban megjelent első cikkek a Shotokan stílus technikai elemeit mutatták be. A Shotokan karatét gyakorolták a Budapesten megalakult első magyar kara-

te-klubban is, amely a hetvenes évek első felében kezdte meg működését [...] Szinte hősiességnek nevezhető küzdelmet vívott a karatét életben tartó, változó elnevezésű vezető testület a sport-és egyéb hatóságokkal a karate hivatalos elismertetéséért. Az a különös helyzet állt elő, hogy mintegy 50 klubban több, mint 3000 ember gyakorolt egy olyan sportágat, amelyről a sportfőhatóságok nem voltak hajlandók tudomást venni. 1980-ban aztán létrehozták a Magyar Cselgáncs Szövetségen belül működő Karate Szakbizottságot..." (Gulyás, 1983) A monográfia tartalmazza a formagyakorlatokat, módszertanilag precíz, igazi profi munka volt az alkotás. Részletesen bemutatja a versenyszabályokat, tanácsot ad az edzés felépítéséhez.

Még ugyanebben az évben adták ki a Tótság András, Gulyás Péter tollából származó Karate – A legendák sportja című könyvet. A kézikönyv számos új információt közöl a korábban megjelent monográfiákhoz képest. Bepillantást nyújt a karate küzdőművészet- és sportvonalkozásaiba, kialakulásának előzményeit tárja fel, és annak spirituális hátterébe is elmélyedhet az olvasó. (Tótság, Gulyás, 1983)

Valamennyi könyv egyedi szellemi termék, és jó hátteret biztosított a karate meghonosodásához és a tudás szellemi hátterének (keleti filozófia), mélyebb és alaposabb megértéséhez, elsajátításához és a további munkához.

*Narratív interjút készítettünk **Kecskés Sándorral (7. dan)** a karate kezdeteiről, azonban ennek teljes tartalmát hely hiányában kivonatolva szerepeltetjük.*

A Sütő utcai általános iskolában volt egy Mélyépterv nevű sportegyesületünk, egy cselgáncsszakosztállyal. A Honvédból kivált judós „öregfiúkkal” edzettünk együtt. 1974 október 14-én Antal János, akkor Belgiumban élő magyar sporttárs bekopogott hozzánk, hogy úgy hallotta, hogy itt van valami olyan csoport, ami talán a karatéhoz hasonlíthat. Ezt megelőzőleg a TF-en érdeklődött, hogy van-e karateedzés valahol, mivel nem volt, így hozzánk irányították. János megkérdezte, hogy érdekelne-e minket a karate. Érdekel, így tartott egy edzést nekünk, ami után jópáran folytatták volna a karatéval. Így alapítottuk meg az ország első polgári karateklubját. Leraktuk a shotokan karate alapjait azon elvek alapján, amit a japánok is folytattak. Már a kezdetektől instuktori rendszerben végeztük „elsőként” az országban az oktatást. *Egyetlen klub sem volt, amelyik tartott volna karateedzést.* Elsősorban az egyetemek szervezeteinél, például támogattak, hál’ Istennek, és az ottani tornatermekbe és az egyetemről toborzott tanulókkal pillanatokon belül 2000 fő fölötti létszámmal rendelkezünk. Ez kb. 1976 nyara volt. Más stílusok körülbelül ekkortájt kezdtek el csak gondolkodni rajta, hogy mit kellene csinálni, hogyan kellene fejleszteni magukat. Ezzel elindul a magyar karate meghonosodása. A korábbi dzsúdó önvédelmi csoportból jelentkező, kiválasztott kb. 20 fő tanítvánnyal. Antal János Belgiumból hazaérkező karatemester szakmai irányítása mellett folytattuk a shotokan karate iskola alapjainak elsajátítását. Antal János és Kecskés Sándor víziója az volt, hogy el kell terjeszteni a shotokan karatét hazánkban. A második karateklub a Közgazdaságtudományi

Egyetemen jött létre Koncz János vezetésével, majd harmadikként megalakul a Kertészeti Egyetem shotokan karateklubja. Ebben az időszakban minden nap voltak edzések. 1975. márciust írjuk, ekkor már három shotokan karate klub létezett Magyarországon. Ezt követően megalakul az Állatorvosi Egyetem (Kurdi Gábor – 1984 óta shito ryu – vezetésével) és utána a Külker Főiskola karateklubja Molnár Laci vezetésével. Arra emlékszem, hogy 200 fő fölött volt a létszám a Közgáz egyetemen, ezért ketté kellett bontani a csoportot, akkora volt az érdeklődés. Jóval azután volt, amikor a kyokushin karatésok észbe kaptak, hogy itt terjeszkedni kell, mert a shotokan úgy el fog terjedni, hogy sehol nem rúghatnak labdába. Én ott voltam, tehát tényként kezelhetjük – mondja Kecskés Sándor mester – azt a beszélgetést, amikor Mészáros Attila hazajött Svédországból, aki akkor a kyokushin karate instruktora volt, és együtt találkoztunk Furkó Kálmánnal és Adámy Istvánnal. Ez 1976-ban volt, és arról folyt a beszélgetés, hogy a karate helyzete hogy működik az akkori Magyarországon. Mészáros Attila néha hazajött edzést tartani Kálmánnak és Istvánnak a TF-en. Amikor tájékoztattuk a fejleményekről, Attila ekkor, szinte szó szerint azt mondta Adámynak és Kálmánnak: látjátok, ti milyen ostobák vagytok? Ti még mindig a könyveket lapozgatjátok, ezek a shotokanosok meg már klubokkal rendelkeznek, és nem tudom milyen sokan vannak! Szó szerint leszúrta a két, akkor még fiatal srácot. És erről valahogy mindenki nagyon elfelejtkezik, holott ez volt a tény. Mi már klubokkal rendelkezünk, és komoly, shotokan karatét gyakorló tömegek álltak mögöttünk. Ezt követően kezdtek mozgolódni, Adámy István csinált egy karateklubot először 1976-ban, aztán Kálmán csinált egy klubot Szolnokon az ejtőernyősöknél, de ez már csak 1977 táján volt, ezt az adatot megerősíti L. Murányi 2018-as könyve.

1977. november 7. az első magyar karate csapatbajnokság a Kertészeti Egyetem szervezésében. Fári Miklós 6. kyu fokozatú shotokan karatéka kétszer veri el az akkor már fekete öves Adámy Istvánt. Ez úgy történt, hogy a Kertészeti Egyetem versenyzője, Fári Miki legyőzi Adámy Istvánt, mire óvást nyújtanak be a kyósok, így Miklós újra elverte Adámy mestert, majd a Kertészeti Egyetem megnyeri az első magyar karateversenyt. Csak megjegyzem, hogy akkor a kyósoknak csupán egy csapata volt, ahová a fekete öves nagymesterek álltak be verekedni. Erre a versenyre, mivel itthon volt Mészáros Attila, én hívtam meg. Mi haladtunk előre azon edzéstervek alapján, amiket Antal Jánostól kaptunk, elsősorban ezt adtuk tovább a Sütő utcában. Ezzel egy időben felvillantak hírek, hogy több helyen is van karate az országban. Ezeket a helyeket megpróbáltuk felkutatni, és próbáltuk végigjárni, kerestük a partneri kapcsolatokat. A Sütő utcai karatecsapat „magja” elkezdte körbejárni ezeket a helyeket, klubokat, hogy mi van ott, hátha találunk valamit. Nem találtunk. (Korai empirikus kutatás.) Sok történetet említett, melyből egyet röviden ismertetünk. Plakátok hirdették, hogy Polyák József Japánban képzett karatemester bemutatót tart egy zuglói moziban. Antal Jánossal és Börzsei Károllyal mentünk el a moziba, ahol beültünk az első sorba a karatebemutatóra. A vetítővászon előtti színpadon megjelent Polyák József fekete kimonó ruhában, és meglátott minket. Valószínűleg megismert valahonnan a csapatból valakit, ekkor visszament, hozott magával egy „katanát”

(kardot), és zavartan magyarázkodott, hogy ő igazából nem karatézik, hanem ő kendőzik, és hát őt félreértették, meg rosszul írták a plakátokra a bemutatót, úgyhogy ő egy kendőbemutatót fog tartani. Ezt a történetet Polyák József is megerősítette. Az igazsághoz hozzátartozik, hogy a tokba is nehezen talált vissza a kard hegye, illetve pengéje. Sok minden volt, sok mindennel találkoztunk, de nem találtunk karateklubbot, amit ne mi indítottunk volna be, pedig alaposan és sokáig keresgélünk az egész országban.

A karate néhány nemzetközi vonatkozása

„Funakoshi Gichin a modern karate honosító okinawai mestere 1957-ben meghalt. Munkáját fia, Funakoshi Yoshitaka folytatta, mégpedig azzal, hogy néhány lábtechnikát vezetett be a rendszerbe.” A könyv azt sugallja, hogy Funakoshi Gichin fia 1957 után folytatta apja munkáját, ez azonban tévedés (csak a 30-as évek végétől 1944-ig). Funakoshi Yoshitaka 1945-ben RTG-sugár-túladagolásban sajnálatos módon elhunyt, mivel kórházi RTG-asszisztens volt. Azt is írja, hogy a shotokan stílus kifejezést a tanítványok nevezték el, ami téves adat, hiszen Funakoshi Gichin stílusalapító mester az általa művelt küzdőművészetet „karate” névvel illette. „Akkor még nem voltak stílusok a karatében. Funakoshi Gichin” (Kanazawa, 2003). Mivel Funakoshi mester zen verseket írt, ott a „Shoto” művész-nevet használta, innen a „shoto iskolája”, vagyis a Shoto-kan stílus kifejezés. (Koncz, Galambos, Kira, 1982. 20–21.) Igaz az is, hogy ez alapján nevezték el az edzőtermet tanítványai. (Újvári, 1986. 177.)

„A 30-as években militarizálódó Japánban nagy népszerűségnek örvendett a karate. Bár több okinawai mester rendszere is a későbbiekben népszerűvé vált, a Shotokan, Shito Ryu, Goju Ryu, Wado Ryu és a Kyokushinkai tekinthető az öt főbb karate irányzatnak. A stílusok alapítói közül ketten Otsutaka Hinori (Wado Ryut) és Masutatsu Oyama (Kyokushinkai) FUNAKOSHI tanítványai is voltak.” (Szabó, 2003) Ugyanúgy zajlott ez a fajta tanítás hazánkban, ahogyan Gichin Funakoshi Hanshi shotokan stílusalapító mestertől tanultak Japánban, a különféle stílusvezetők úgy tanultak Magyarországon is Antal János és Kecskés Sándor shotokan stílusvezető mesterektől néhányan a kezdetekkor; Furkó Kálmán, Adámy István (Kyokushinkai) vagy Kurdi Gábor (Hajashi-ha Shitor-ryu) alapító mesterek. Emellett és emiatt is mondhatjuk, hogy Antal és Kecskés tették le a magyar karate polgári elterjesztésének sziklaszilárd alapjait.

Mind a mai napig az egyik legnagyobb dolog a karatében, hogy az edző/mester együtt végzi a gyakorlatok jelentős részét a tanítványokkal. A személyes példamutatás tehát elengedhetetlen része a karate oktatásának. A legfőbb példa egy tanítvány számára a kiváló karatemester. A jó edző egyben kiváló motivátor is. Az edzések után a totális fáradtság érzését tapasztalhattam meg, és kizárólag a hidratációra és az életben maradáshoz szükséges vegetációra maradt energiám. A gyorsabb és hatékonyabb regenerálódási képesség, amit részben a rendszeres mozgásnak tulajdoníthatunk (Mácsár, Bognár, Plachy, 2017),

a kemény edzés után is érvényesült. A shotokan karate saját versenyrendszere a Shobu Ippon rendszer, ahol egy teljes értékű pontig, egy tökéletes támadás végrehajtásáig folyik a küzdelem. Ez nem annyira a sportkaratéra hasonlít, inkább hordozza magán a tradicionális életszerű küzdelem jegyét.

Ezen időszak hazai eseményei **Antal János (†) 9. dan Hanshi** beszámolójának feldolgozása alapján

A hetvenes évek elejét írtuk. Antal János 9. dan Hansi magyar shotokan karate alapító mestere ekkor már 15 éve karatézott. Belgiumban élt, és a híres Bravo Karate Center fekete öves tagja volt. Belga válogatottban edzett és versenyzett Antal mester, 1972-ben elvégezte **Masatoshi Nakayama** mesternél a legmagasabb szintű JKA nemzetközi instruktori, edzői és bírói tanfolyamokat, és megkapta az azokat tanúsító diplomákat. Számos, kiváló didaktikai monográfiát írt Nakayama mester, mint például a *Dynamik Karate művet* (Nakayama, 1966). *Antal János 1972-ben hosszú idő után először jött Magyarországra.*

Első edzéseit Győrben Juhász Istvánnál, Komáromban Bencsik Jánosnál, Oroszlányban Juhász Istvánnál és Baján Kovács János dzsúdócsoportjánál tartotta. Miután dr. Galla Ferencsel sikerül a kapcsolatot felvenni, bemutatóedzést tartott a *Testnevelési Főiskola cselgáncsedző tanfolyamán*. Ezen részt vett Hetényi Antal, Tuncsik József, Furkó Kálmán és Moravec Ferenc is. *Ekkor a TF-en kizárólag dzsúdóoktatás folyt, és a dzsúdósoknak tartotta az edzést.* Edzéseket tartott a Komáromban állomásozó szovjet haderő bázisán is. Arra vágyott, hogy az egész országgal megismertesse a shotokan karatét, és meghonosítsa hazájában azt. 1974 nyarán edzést tartott az óbudai amfiteátrumban pár embernek, akik egyben a későbbi Sütő utcai általános iskolában tanuló szervezett önvédelmi csoport későbbi, karatecsoport alapító tagjai lettek. Korabeli újság támasztja alá, hogy Antal mester mellett a *SHOTOKAN karate stílus alapítói*, akik ma is karatéznek: Kecskés Sándor, Bíró György, Juhász György, Kisgéczi Jenő, Kurdi Gábor, Kozma Erzsébet, Molnár László, dr. Rédei Barnabás, Koncz János és Stefanidesz Arisztotelész voltak, majd egy év múlva (1975-ben) csatlakoztak az alapítókhoz: Börzsei Károly, dr. Gulyás Péter és Somogyi Károly. (Tótsz, Gulyás és Koncz, 1980)

1974–77 között az alábbi shotokan karateklubok alakultak az országban:

Dunaújváros (Bruzsa Ferenc), Baja (Fejes Ferenc), Szombathely (Harrer Róbert), Mélyépterv (Antal János, Kecskés Sándor 1974), Közgazdasági Egyetem, Hunyadi János SE (Koncz János és Juhász György 1975), Kertészeti Egyetem (Bíró György és Börzsei Károly 1975), Vendéglátóipari Főiskola (Juhász György 1975), Külker Főiskola (Molnár László 1976), Állatorvostudományi Egyetem (Kurdi Gábor 1976), Volán Elektronika SC (Kisgéczi Jenő 1977), Csepel Csi SE (Somogyi Károly 1977) Óbuda SC (dr. Gulyás Péter 1977).

Magyarország bekerült a nemzetközi karate-vérkeringésbe. Ettől kezdve az események felgyorsultak. 1977. EB Essen: Kecskés Sándor komitében bekerül a legjobb 8 közé. Az esseni Európa-bajnokság után Kecskés Sándor és Haár Ottó vizsgázott le 1. dan fekete öves mester fokozatra. 1978. EB Belgrád: Börzsei Károly

legyőzte komitében a rendkívül rutinos, tapasztalt, 4. dan fokozatú (angol) exvilág-bajnok Higginst, ezzel 5. helyet szerzett. Az Európa-bajnokság után Antal mester és Myazaki sensei Budapesten tartottak edzőtábort és azt követően danvizsgát a sportkórház tornatermében. 10 fő vizsgázott fekete övre. A majd' négyórás vizsga után hat vizsgázó kapta meg az *1. dan fokozatot*: Börzsei Károly, Gulyás Péter, Kozma Erzsébet, Kurdi Gábor, Molnár László és Stefanides Arisztotelész. Számos eredmény után 1978-ban Kecskés Sándor vezetésével megalakul a *Magyar Karate Testület*. 1980 az OTSH Buda István államtitkár jóváhagyásával a magyar cselgáncsszövetség keretén belül megalakult a *Karate Szakbizottság*, melyben a shotokan szakágat dr. Gortvay István képviselte. A Karate Szakbizottságon belül helyet kapott a Kyokushin szervezet, az All Style sportkarate (később Kick-box) és a Taekwondo szakág is. Ennek a jelentősége az volt, hogy a Cselgáncs Szövetségtől függetlenül tudta folytatni a munkáját a Karate Szakbizottság.

1982-ben Antal János mester véglegesen hazatelepült Belgiumból, még ugyanabban az évben megalakult az *első önálló Magyar Karate Szövetség*. Ebben az időszakban már folyamatosan megyei és fővárosi szinten is folyt a *segédedzői* (ma sportoktatói), valamint a Testnevelési Főiskola Továbbképző Intézet keretein belül a kétéves karateedző képzés - *középfokú edzői* (ma sportedzői) képzés.

1990-ben alakult meg a Magyar JKA Karate Szövetség. Napjainkban 35 egyesület létezik 1600 hivatalosan regisztrált taggal, ez a második legnagyobb stíluszövetsége a Magyar Karate Szakszövetségnek. Tagja a JKA WF-nek és más európai shotokan szervezeteknek. Antal János mester támogatásával Mazura Katalin megírja a *Karate – Shin, Waza, Tai – Szellem, Test és Technika* című könyvet, amit 2003-ban adtak ki. (Mazura, 2003)

A rendőri karate legjelentősebb szervezete és annak utódja

A Magyar Rendőr (Police) Karate Szekció (1997–2007 között működő szervezet volt, a továbbiakban: MR(P)KSZ megszűnése előtt 2002. február 22-én a budapesti XIV. kerület Dózsa György út 1-3. Thököly Étteremben megalakult a Magyar (International Japan Karate Association) „IJKA” Karate Közhasznú Egyesület, Shotokan karate stíluszervezet. Az „IJKA” alapító tagjai: Kovács József (†), dr. Dobozi József, Hafuzi Avnija, Mikó Sándor (†), Kecskés Sándor, Mácsár Gábor, Dóra János, Kiss Gábor, Baranyai Sándor, Rab Sándor, Kollarik Mihály, Molnár Tamás, dr. Búza János, Sárosi Pál, Polyák József és Bencze István. A kezdetekkor a szakmai vezetést Tetsuhiko Asai 9. dan Shihan vállalta, aki egy valódi samurájként, irdatlan technikai tudással látta el ezt a feladatot egészen 2006-ban bekövetkezett haláláig (†), majd Kovács József r. ezredes 7. dan MR(P)KSZ elnök szakmai munkáját Sadashige Kato 9. dan (1943–2020) stílusvezető segítette, ahogyan a rendőr karatéák szakmai fejlődését a szekció feloszlását követően is támogatta.

Jelenleg a nemzetközi IJKA Karate Világszövetség elnöke Hafuzi Avnija 5. dan, Albánia tb. konzulja, aki közel két évtizede segíti a Magyar IJKA-t, és a világszövetség vezető nemzetközi instruktorának Utsumi Takatót 6. dan kérte fel, aki vállalta a megbízatást.

Mácsár Gábor c. r. alezredes 6. dan a Magyar IJKA technikai igazgatója, a Magyar Rendőrség küzdősport szakértője, karateedző, országos versenybíró,

japán vizsgáztatói jogosultsággal harmadik dan fokozatig, az IJKA nemzetközi instruktora, egyetemet végzett testnevelő tanár (MSc), a cikk megjelenésekor doktorandusz jelölt, számos szakmai publikáció szerzője.

Vitkó László 3. dan az IJKA világszövetség nemzetközi referense és az IJKA nemzetközi instruktora.

1998-ban hazatelepül Amerikából Leslie B. Sáfár 10. dan, aki az Amerikai JKA főinstruktor, Nakayama sensei, Nishiyama sensei és Okazaki sensei tanítványa. Antal János mellett ő a másik magyar, aki elvégezte a JKA legmagasabb instruktorképző tanfolyamát, de ő nem Európában, hanem Amerikában. Ő a legnagyobb danfokozatú magyar származású shotokan karatéka. (Szabó, 2003)

Mára elmondható, hogy számos shotokan stíluszervezet gyakorolja a karate ezen ágát, több mint tízezer fővel az országban. A shotokan után és azzal kis késéssel ugyan, de párhuzamosan kialakulnak a nagyobb stíluszervezetek, mint a shito-ryu, goju-ryu, wado-ryu, kyokushinkai. Így véget ér a karate meghonosodása hazánkban. Jelenleg a Magyar Karate Szakszövetségnél több mint negyven stíluszervezet van regisztrálva. A shotokan karate a legrégebbi karatestílus, bázisát adta a később kifejlődő karatestílusoknak (shito-, wado-, goju-ryunak és a kyokushinkainak). A mai napig az egyik legkeményebb, leghatékonyabb pusztakezes önvédelmi harcmódor. A szabályrendszer alkalmazása miatt rásütötték, hogy lágy stílus, pedig nem. Nem is bírják sokan. Ahhoz pedig a mozgásos intelligencia és a tudás magas fokán kell állni a karatékának, hogy a legnagyobb erővel és sebességgel végrehajtott technika kivitelezése során se okozzon súlyos sérülést az ellenfelének versenykörülmények között, hiszen a versenyek alkalmával éppolyan felfokozott idegállapotba van az egyén, mint egy stresszes, agresszív támadás elhárításakor egy élethelyzetben.

2013-ban Antal János Hanshi (1938–2016) a magyar karate területén folytatott több mint négy évtizedes áldozatos munkája elismeréseként megkapta a 9. dan fokozatot a Magyar Karate Szakszövetségtől.

Napjaink törekvése, hogy az iskolai oktatásban legyen tanítva a karate mozgásműveltség tartalma, melyben nagy szerepet vállal a Testnevelési Egyetem és a Magyar Karate Szakszövetség vezetése. Bekerült a Nemzeti alaptantervbe (NAT), így a testnevelő tanárok továbbképzésébe a karate. A NAT 2020 programja alapján a „Karate az iskolai testnevelésben” elnevezésű képzést az Európai Unió is támogatta, amelyen több mint 700 fő főiskolát és egyetemet végzett testnevelő továbbképzésének lefolytatásával az egyik legeredményesebb gyakorlatorientált továbbképző programot bonyolították le a Magyar Diáksport Szövetség közreműködésével (Mácsár és Csákvári, 2022).

Ki kezdte meghonosítani Magyarországon a karatét?

A fogalmak tisztázása mellett, a szakkönyvek, újságcikkek felkutatásán, pontos idézésén túl az interjúalanyok kiválasztása és felkutatása jelentette a legnagyobb

feladatot. Ezek után az összefüggések feltárására, elemzése és az értékelés logikai vonalvezetés mentén, sportszakmai kontroll mellett zajlott. Így egy tudományos megközelítést tudunk közreadni. Először fogalomtisztázással (definitio nominalis) kezdtük a gondolatsort. Ezt követően a hazai fellelhető szakirodalom áttekintésével, majd azon személyekkel történt interjúk mentén haladtunk, akik az alapításkor jelen voltak. Az így nyert adatok és információk alapján összegeztük gondolatainkat, és a kapott adatok legvalószínűbb eredményét adjuk közre a következőkben.

Miért karatézunk? Azért, hogy erősebbek, gyorsabbak, jobb felépítésűek, egészségesebbek, kitartóbbak vagy izmosabbak legyünk? Vagy azért, hogy az elsajátított ismereteinket továbbadjuk másoknak, és ezzel elterjesszük az adott mozgásrendszert? Ha ez a cél, akkor további kérdés, hogy miért akarjuk elterjeszteni azt? Ha mások is gyakorolják az általunk kedvelt mozgásanyagot, akkor ők is lehetnek olyan ügyesek, mint mi, és akkor már nem mi leszünk a legjobbak. Ez nem jó. Lehet, hogy jobb, ha addig önállóan edzünk, ameddig nem válunk magunk is mesterévé a kedvenc mozgásunknak. Lehet, hogy vagyunk olyan rendesek, hogy társakat akarunk magunk mellé, és nem bánjuk azt, ha jobbakká lesznek a később kezdő, de mellettünk gyakorló kortársaink. A Furkó Kálmánról írt Első Magyar Szamuráj könyv életrajzi részében szereplő elbeszélés alapján egyértelmű következtetésként levonható, hogy ő, mivel keménykötésű, fiatal testnevelő volt, tisztán látta, hogy a korábban gyakorolt sportokban, mint az atlétika vagy a dzsúdó, nem tud kiemelkedő eredményt elérni. Ezért esett a választása a karatéra, amit akkoriban igen kevesen láttak és gyakorolhattak, így eleinte nem törekedett annak terjesztésére, kizárólag zárt körben Adámy Istvánnal gyakoroltak, mindaddig, ameddig nem jelent meg a színen Antal János, aki éppoly nagydarab, keménykötésű srác volt, és még karatézni is igen jól tudott. (Bíró György ezt interjújában megerősíti.)

Egy adott sportágat művelő egy, esetleg két személyt, aki nem oktatja másoknak a megszerzett, elsajátított ismeretet, az ő tevékenységüket öncélú gyakorlásnak, egyfajta önfejlesztésnek tekinthetjük. Nézzünk erre egy egyszerű példát: Ha nem tudok úszni, de megmutatják nekem valamelyik úszásnemet, hogyan kell azt gyakorolni, és sekély vízben addig gyakorlom a mozdulatokat, ameddig nem tudok fennmaradni a víz felszínén, akkor egyéni, esetleg társas tanulásról, tanításról beszélhetünk. Attól még nem leszek az úzás meghonosítója, tehát elterjesztője. Még akkor sem, ha általam megtanulja egy-két barátom, és már ők sem fulladnak meg a mély vízben. Ha mások is megtanulnak más úzásnemekben úszni, és ezzel ők is fennmaradnak a vízen, akkor már többen tudunk különféle módokon úszkálni, ami nagyon hasznos, főleg a mély vízben, de nem adjuk tovább a megszerzett ismeretet, nem terjesztjük el, akkor az számunkra ugyan rendkívüli haszonnal bír, de sajnos nem leszünk prófétái az úzás oktatásának.

Következésképpen egy adott sportág, esetünkben a „karate” gyakorlása és annak öncélú felfedezése nem tekinthető valami széles körű ismeret átadásának, vagyis honosításnak. Itt kizárólag az 1972–1976-ig terjedő civil időszakról beszélek,

amikor nem tartottak edzést sehol a kyokushin karatésok, csak páran edzettek együtt maguknak. L. Murányi László könyvében azt írja Furkó Kálmán elmondása alapján, hogy Antal mester mondta azt 1976-ban, : „János egy alkalommal jól letolt bennünket, Adámyt és engem; nézzétek meg a Shotokánosokat, már mennyien vannak, mennyien úzik a sportágot, ti meg, még mindig csak saját magatokat bolondíttjátok! És tényleg, akkor ő már valóban nagy létszámú Shotokan ténin-geket tartott sorozatban, *mi pedig még jórészt csak magunk edzettünk.*” Tehát nem propagálták a kyokushint egészen 1975 végéig. A kezdetekkor nem akarták átadni a tudásukat, hogy mások is „esetleg” jobbak legyenek, lehessenek náluk, persze később már igen. Azzal a dologgal, hogy Antal János mondta volna, hogy miért nem oktatják a karatét, csak az a baj, hogy 1. Antal mesternek nem volt érdeke, hogy a kyokushinosokat felvilágosítsa, hogy terjeszkedjenek; 2. ezt Mészáros Attila instruktor mondta (Kecskés, interjú), aminek a valószínűsége nyilvánvaló és okszerű. Miért nem Mészáros Attila a kyokushin karate meghonosítója? Hiszen magyar származású, és Furkó Kálmán szerint ő hozta el a kyokushin karatét hazánkba. A válasz egyszerű: hiszen nem ő terjesztette el azt. A másik kérdéses esemény, hogy Furkó Kálmán 1967 őszén Polyák Józseftől látta a karatelépéseket, illetve tőle látott először karatemozgásokat, aki a sajtó és a színészek oktatása által számos alkalommal megjelent különböző médiumokban. (említik: Az első magyar szamuráj könyvben) A *karate* kifejezés először Polyák József újságinter-júiban jelenik meg. (Koncz, Galambos és Kira, 1982) Ez egyezik a Kecskés Sándor által elmondottakkal, amikor is Polyák József bemutatóján részt vettek abban a bizonyos moziban, a XIV. kerületben, és ott elhangzott, hogy tulajdonképpen *Polyák mester nem karatézott, hanem „kardozott”* külföldön, így tőle sem látha-tott karatemozgást Furkó Kálmán. Azt is ebben a könyvben írják, hogy edzést tartott a TF-en, ami igaz, de nem karateedzést, hanem dzsúdóedzést. Ezt Antal János, a magyar karate meghonosítója is megerősítette, hogy a cselgáncsedző tanfolyamra beérkezve tartotta a bemutatóedzését dr. Galla Ferencnél. Ott ezen időszakban kizárólag dzsúdóoktatás folyt, és ezért küldték Antal mesterhez a Sütő utcába a TF-ről. Antal János mester ajándékozta az első kyokushin karate könyvet Furkó Kálmánnak, ezt Kálmán mondta el egy edzőképzésen a TF-en. Antal János 9. dan Hanshi is járt 1972-ben hazánkban, és számos bemutatóedzést tartott, ami a beszámolójában is szerepel, de ettől ő lényegesen többet tett a magyar karate alapjainak megteremtéséért. Bevezette a magyar karatésokat a nemzetközi vérkeringésbe kapcsolatrendszerén keresztül. Milyen okai lehetnek annak, hogy valamely karatestílus első akar lenni a teljes magyar karate meg-honosításának folyamatában? Oka lehet a stílus dominanciájának bizonyítása, ezt tovább erősítheti hivatali pozícióval, a tekintélyelv érvényesítése, irányítani és diktálni akar, az újdonság (unikalitás) értékszempléletének közvetítése az első által, a terjeszkedés, elterjedés és hatékonyság bizonyításának alátámasztása, ha elégszer leírjuk, akkor az igaz is lesz stb.

Nem szeretném elvitatni azt a munkát, vért, verejtéket, edzés- és izzadság-mennyiséget, amiért derék sporttársaink megszenvedtek. Hiszen a mai napig minden karatestílus profitált abból, hogy a média felkapta a karate sportágot,

és ebben Kálmán mester jelentős munkát végzett el, ahogyan Adámy mester is számos könyvet írt, és ő volt az, aki az első kyokushin klubot létrehozta. Büszkének kell lenni rá minden karatékának. Horvay Sándor ny. rendőr ezredes a kéziratot olvasva elmondta, hogy Furkó Kálmán 1972-ben csak dzsúdóedzéseken vehetett részt és azt tarthatott a TF-en, mivel ott karateoktatás nem volt. Ő tartotta a kapcsolatot a rendvédelmi szervek részéről a TF-en Galla Ferencsel. Ezt Gyebnár Ferenc ikonikus dzsúdómester is megerősítette 2019-es narratív interjújában, melyet a TEK Budo gálán adott. Ebben az időszakban jót tett minden megmozdulás valamennyi karateágnak és a testületen belüli küzdősportolók elismertségének egyaránt. Köszönet mindenkinek, aki ebből a munkából valamilyen formában kivette részét! A fellelhető irodalom elemzése, az interjúk feldolgozása, az ellentmondások feloldása és a fogalmak tisztázása egyértelműen igazolta alábbi teóriánkat. A *karate* kifejezésnek és egyben megjelenésének mintegy előfutára volt Polyák József dzsúdómester és kaszkadóredző. Az ő nyilatkozataiban és bemutatóin lehetett hallani először a karatéről. (Koncz, Galambos, Kira, 1982. 27.) Ő nem karatézott, de információi, sajtónyilatkozatai segítették az új sportágat és annak médiaoldalról történő elfogadtatásának folyamatát. Ennek okán tekinthetjük Polyák Józsefet a karate előhírnökének. A „karateklubok” között voltak, akik tornatermekben, és voltak, akik fűtetlen termekben, pincékben működtek („pincések”), a legnagyobb titokban működtek, a hatóságok és a rendvédelmi szervek tudta és beleegyezése nélkül. (Börzsei Károly interjú)

Az 1970-es évek elején számos önjelölt karategyakorló jelent meg hazánkban. Közülük kevesen művelték a karate válfajait sokáig, akik mégis kemény munkával és kitartással tették dolgukat, őket nevezhetjük stílusalapítóknak. Több külföldön élő magyar származású karatéka próbált útmutatást adni, segítséget nyújtani, hazalátogatva a távol-keleti küzdőművészetek válfajainak kezdeti lépéseihez. Ilyen volt Antal János shotokan karatemester, aki 1982-ben végleg hazatelepült.

Összegezve a sajtóforrások információit, a negatív sajtó ellentétes hatást gyakorolt a karate hazai elterjedésére, hiszen a sajtóban megjelent negatív híradások ellenére rendkívüli gyorsasággal és nagy létszámmal kezdték gyakorolni a shotokan karatét, mint új sportágat. Kiderült, hogy a rendszerszerű, dinamikus klubhálózati terjesztés elősegítette a karate hazai meghonosodását. Alig másfél év alatt közel 3000 fő gyakorolta hazánkban a shotokan karatét, melyben nagy jelentősége volt a japán instruktorhálózati rendszer átvételének és hatékony alkalmazásának. Az első karatemonográfiák alkotóinak nagy része a shotokan stílus művelői közül került ki, ami azt támasztja alá, hogy ezen stílus volt a honosító. A shotokan karate volt az első hazai stílusszervezet, amelyet a magyar nyelvű szakirodalom teljes áttekintése és strukturált feldolgozása megerősített. Az ellentmondásos adatok logikai elvek mentén történő tisztázása és az interjúkkal való visszaellenőrzés is ezt erősítette meg. Egymástól függetlenül Kecskés Sándor és Börzsei Károly is elmondta, hogy korabeli empirikus kutatást végeztek, ami abból állt, hogy minden működő és újonnan megjelenő karateklubot visszaellenőriztek, és nem találtak semmi olyat, amit nem ők indítottak be, és valós karatemozgásos értékkel bírt volna. 1972 nyara volt, amikor megjelent

a karate oktatása a rendőrségen, ezt a Magyar Rendőr cikke (Halász, 1972) és Horvay Sándor ezredes interjúja is megerősítette. A csopaki képzésen részt vevő kiképzők már átadták az elsajátított ismereteket a rendőri állománynak, azonban a rendszeres karateoktatásra még várni kellett 1975-ig. Feltételeztük, hogy a kutatás eredményeként a karate alapítóinak személye mellett az időpont is tisztázódik. Egyértelmű, hogy Kecskés Sándor és Antal János mesterek a magyar karate honosító mesterei, aminek a pontos időpontja pedig 1974. október 14. Bárhol hallottak karateklub létezéséről Budapesten vagy az országban, visszaellenőrizték, azzal a céllal, hogy kapcsolatokat keressenek, hátha találnak partnereket, más értékes karategyakorlókat. Jártak bemutatókon, „állítólagos” karateedzéseken, de nem találtak semmit. Ezen korabeli kutatómunkájuk eredményeként elmondhatjuk, hogy úttörő szerepet folytattak mind a karate hazai meghonosításában, mind pedig annak visszaellenőrzésében is. „Antal János mester 1977-ben megnézte az edzőmunkáját Udvardy mesternek és beszéltek is egymással.” (Antal beszámolója) Ez a találkozás is azt bizonyítja, hogy minden felbukkanó karateedzést visszaellenőriztek.

A magyar karate honosítóinak **Antal János 9. dan** (†), aki egyben az első magyar fekete öves karatemester volt, és **Kecskés Sándor 7. dan** shotokan mesterek tekinthetők, melynek szervezett formában történő időpontja **1974. október 14.**, helye a **Sütő utcai általános iskola tornaterme** volt. Hozzájuk jártak edzésre, akik tanulni akartak és fejlődni: Kurdi Gábor (1984-ig shotokan mester, 1984 novembertől shito-ryu) (Hajashi-ha Shito-Ryu alapítója), Furkó Kálmán (kyokushinkai alapítója), Adámy István (kyokushinkai alapítója) és még sokan mások. A honosítási folyamatot jelentősen felgyorsította a dinamikus klubhálózat kialakítása és az intenzív edzőmunka. Aki bizonyíthatóan az első karateedzést tartotta heti rendszerességgel a BM Vágóhíd utcai sportcsarnokában, az **dr. Udvardi József 2. danos** shotokan karatemester volt, 1975-ben. Őt tekinthetjük a BM, vagy ha úgy tetszik a Magyar Rendőrségi Karate alapító mesterének és egyben honosítójának. Bizonyíték rá az első karate könyv megjelenése, amit már fentebb említettem. (Udvardy, 1980) Az első szervezett karateoktatás Csupakon volt a rendőrség szervezésében a rendőri kiképzők és sporttisztek számára, amelyet dr. Galla Ferenc tartott. Erről a Magyar Rendőr 1972. számában megjelent, fényképekkel illusztrált cikk tanúskodik. A Testnevelési Főiskola egykori tanára felkérésre tartotta a háromhetes edzőtábort, ő is egy stílusoktól független ütés- és rúgásoktatást tartott. A karateütések és -rúgások gyakoroltatása ettől az időponttól lett elfogadott a rendőri képzések során. (Horvay interjúja)

Párhuzam a dzsúdóval

A dzsúdó elterjesztésére és honosítására először gróf Szemere Miklós tett kísérletet, azonban a meghonosítás Vincze Tibor mester nevéhez fűződik, aki több dzsúdókönyv szerzője. Magyarországon szervezett keretek között már 1906-ban oktatták a dzsúdót. Gróf Szemere Miklós meghívására ez év májusában

hazánkba látogatott a dzsúdó megalapítója, Jigoro Kano megbízásából Sasaki Kichisaburo, a dzsúdómesteri fokozattal rendelkező kiváló pedagógus (Cselőtei, 1920). Akkoriban az önvédelmi fogások átadásának pedagógiája, melyeknek fő alapja a dzsúdómozgások tanítása volt (esések, gáncsok, dobások, fojtások, kar-, lábvesztések, leszorítások, elvezető fogások stb.), kiegészült az ütés és rúgás technikáinak, valamint azok kivédésének oktatásával. Eleinte úgyszólván elzárták a civil szférától ezt a fajta tudást. A „palack dugója” azonban kinyílt és a szellem kiszökött. A legkorábbi magyar nyelven megjelent önvédelmi és dzsúdókiadványok: Sok Natzs (1906): *Önvédelem*. Ez egyben az *első magyar nyelvű önvédelmi könyv*, melyet egy rendőr írt (Sok, 1906). Sasaki Kichisaburo 1907, Speidl Zoltán fordításában: *A japán dzsiu-dzsicu tökéletesített módszere* (Sasaki, ford. 1907). dr. Cselőtei Lajos: *A japán rendszerű torna alapgyakorlatai* (Cselőtei, 1920). A következő könyv a cselgáncs-, jiu-jitsu-könyv az Országos Testnevelési Tanács kiadványa volt 1926-ban, itt nem szerepel szerző, és irodalomjegyzék sem (Támadó és védősportok: Cselgáncs, 1926), ezt követte Vincze Tibor, a Magyar Népköztársaság önvédelmi sportmestere, aki 1951-ben megírta a Belügyminisztérium felkérésére a Fegyvernélküli Önvédelem – Csak fegyveres erők számára című könyvet, melynek terjedelme 260 oldal. (Vincze, 1951) Vincze Tibor mesternél tanult Gyebnár Ferenc dzsúdómester és dr. Galla Ferenc dzsúdómester is. (Galla, Horváth, 1982) Számos dzsúdó- és önvédelmi könyv között említeném meg Sebestyén László (1984) *Önvédelem* című munkáját, ami a téma kiváló ötvözete, hiszen mind a dzsúdó, mind pedig a karate technikáit tartalmazza (Sebestyén, 1984). A belügyminisztériumi vagy rendőrségi vonal *itt is megelőzte a civil vonalat*, és támogatta annak zárt körben történő terjesztését.

Felhasznált szakirodalom

- Adámy István (1985): *Kyokushin karate*, Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest. ISBN 963 3265460
- Cselőtei Lajos (1920): *A japán rendszerű torna alapgyakorlatai*, Stefaneum Nyomda, Budapest.
- Gulyás Péter (1983): *Karate alapoktól a fekete övig*, Vác. ISBN: 9635002424
- Galla Ferenc és Horváth István (1982): *Judo övvizsgák*, Athenaeum Nyomda, Budapest, 50-61. o. ISBN: 963 253 333 X
- Halász Kálmán (1972): *Magyar Rendőr a Belügyminisztérium képes hetilapja*, XXVI. évfolyam 31. szám, 1972. augusztus 3. Budapest.
- Koncz János, Galambos Péter, Kira Péter (1982): *Karate-sportkarate, A küzdelem művészete, Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat, Pécs*, pp. 5-27. ISBN 963 422 621 3
- L. Murányi László (2018): *Az első magyar szamuráj*, Fotogruppe Kiadó Kft., ISBN 9786158030489 pp 42-48.
- Mazura Katalin (2003): *Karate - Shin, Waza, Tai - Szellem, Test és Technika*, Helikoninvest Nyomda, Keszthely, ISBN: 9634303706

- Nakayama Masatoshi (1966): *Dynamic Karate Instruction by the Master*, Kodansha International, Tokyo, New York, London, LCC 66-28954 ISBN O-87011-788-2 ISBN 4-7700-1288-8 (in Japan)
- Mácsár Gábor, Bognár József, Plachy Judit (2017): *Recreation, A Közép-Kelet Európai Rekreációs Társaság Magazinja, Sportolási és életmód szokások kérdőíves vizsgálata a Budapesten szolgálatot teljesítő rendőrállomány körében, VII. évfolyam 4. szám, Magyar Posta Zrt. Nyomdaüzeme, ISSN 2064-4981 pp 13-15. <https://doi.org/10.21486/recreation.2017.7.3.1>*
- Mácsár Gábor, Csákvári László (2021): *FEJLESZTŐ PEDAGÓGIA: PEDAGÓGIAI SZAKFOLYÓIRAT 32 A karate sport iskolai oktatásba illesztése és «titkos összetevői»: 4-6 pp. 32-38., 7 p. (2021)*
- Kanazawa Hirokazu (2003): *Karate-My Life*, Translated by Alex Benett, Kendo World Publications Ltd., Printed in Singapore, ISBN 4-9901694-2-5 C2057
- Országos Testnevelési tanács kiadványa (1926): *Testnevelési utasítás, II. rész, Testnevelési és sportágak, 6-C. füzet, Támadó és védősportok: Cselgáncs (Jiu-Jitsu), Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, Budapest.*
- Sebestyén László (1984): *Önvédelem*, BM Könyvkiadó, Petőfi Nyomda, Kecskemét, ISBN 963 03 1880 6
- Szabó Richard (2003): *Kitekintő, Shotokan Karate, Kung Fu Magazin (elektronikus kiadvány), 2013/02. 3. évfolyam, 2. szám, július, KUNG-FU; Kiadó: Kyuhn Faat Harcművészeti és Kulturális Egyesület; p. 42. forrás: <https://kyuhnfaat.hu/index.php/kiadvanyok-termekek/ujtag>*
- Tóti András, Gulyás Péter, Koncz János (1980): *Karate, Sportpropaganda vállalat, Egyetemi Nyomda, Budapest eng. sz.: 41 514*
- Tóti András, Gulyás Péter (1983): *Karate a legendák sportja, Sportpropaganda Vállalat, Zrínyi Nyomda, Budapest. ISBN: 963754268X*
- Udvardy József (1980): *Karate, BM Könyvkiadó, Petőfi Nyomda, Kecskemét, ISBN 9630309432*
- Újvári Miklós (1986): *A Délkelet-Ázsiai Harci Művészetek, Révai Nyomda Egri Gyáregysége, 1986, ISBN 963 500 390 0*
- Vincze Tibor (1951): *Fegyvernélküli önvédelem - csak fegyveres erők számára, Belügyminisztérium kiadványa, Vörös Csillag Nyomda, Budapest.*
- Sok Natsz (1906): *Önvédelem, A „Monori Sport Club” kiadványa*
- Sasaki Kichisaburo (1907): ford. Speidl Zoltán, *A japán dzsju-dzsicu tökéletesített módszere, Hornyánszky Nyomda, Budapest.*

Online források

- <https://www.arcanum.hu/hu/> Letöltés dátuma: 2019. október 18. 16.30
- <https://mek.oszk.hu/adatbazis/magyar-nyelv-ertelmezo-szotara/kereses.php?csakcimben=&szo=MEGHONOSIT&offset=0&kereses=honosit> Letöltés dátuma: 2020. március 17. 10.35

<https://szinonimaszotar.hu/keres/meghonosodik> Letöltés dátuma: 2020. március 17. 10.44

<http://www.garyokakudojo.eu/karate-ujsg-1980> Letöltés dátuma: 2020. március 4. 09.25

Köszönetnyilvánítás

Köszönöm Tóth Tibor 4. dan mesteremnek a tanítását, Budai Tamás 4. dan (†) edzőtársam barátságát, Szabó Richárd 1. dan Óbudai Egyetem tanárának és karatés barátomnak, továbbá Hafuzi Avnija 5. dan barátomnak, aki az IJKA Világszövetség elnöke és tb. konzul, és dr. Plachy Judit (†) konzulensemnek a segítségét, a sok-sok támogatását és pozitív megerősítést. Külön köszönöm Kecskés Sándor mesternek, hogy rendelkezésre állt, aki oroszánrészt vállalt a magyar karate meghonosításában és a shotokan és egyben a magyar karate elterjesztésében. Köszönöm valamennyi interjúalanyomnak, hogy segítette a kutatás eredményességét; dr. Udvardy Józsefné Leishter Éva asszonynak, Csengeri Pap Zsigmond úrnak, Gyebnár Ferenc mesternek, Bíró György senseinek, Börzsey Károly senseinek, Horvay Sándor ezredes úrnak, Simon Géza dandártábornok úrnak, Polyák József mesternek, Vitkó Ferenc 5. dan barátomnak. Antal János korszakbeszámolóját Szabó Károly sensei bocsájtotta rendelkezésemre, hálás vagyok érte. Köszönöm Kato Sadashige Shihan (†) és Tetsuhiko Asai Shihan (†) tanítását és Mikó Sándor (†), az MKSZ általános alelnökének és Kovács József ezredes (†), az MR(P)KSZ elnökének barátságát.

Levelező szerző:
Mácsár Gábor
macsarekszer@gmail.com